

AF WILLIAM SHAKESPEARE

Helligtrekongers- aften

UNDERVISNINGSMATERIALE
2019/2020

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. INDLEDNING	3
2. HELLIGTREKONGERSAFTEN	4
3. OM HISTORIEN	5
4. KOMEDIE MED EN BUND AF SORGFULDHED	6
5. SHAKESPEARE MED GLIMMER OG GLITTER	8
6. KOSTUMETEGNINGER	11
7. SANGTEKSTER	12
8. WILLIAM SHAKESPEARE	14
9. SHAKESPEARES INSPIRATION	15
10. DET ELISABETHANSKE TEATER	17
11. SHAKESPEARES THE GLOBE	19
12. DE FLYDENDE KØNSROLLER HOS SHAKESPEARE	21
13. AT VÆRE KVINDE OG SPILLE MAND	23
14. UDDRAG FRA MANUSKRIFTET	24
15. UDDRAG FRA MANUSKRIFTET PÅ ENGELSK	30
16. FORESTILLINGSANALYSE	37
17. SKRIV DIN EGEN ANMELDelse	38
18. BRUG ODENSE TEATER I UNDERVISNINGEN	39

UNDERVISNINGSMATERIALET ER SKREVET AF

MARIE LIND (Skolekontakten)
LARS MAARUP (Skolekontakten)
SUNE ROHOLT MORTENSEN (Skolekontakten)
LINE HEDE SIMONSEN (Skolekoordinator, Odense Teater)

Odense Teaters Skolekontakt består af lærerrepræsentanter for forskellige områder indenfor grundskoler og gymnasiale uddannelser. Skolekontakten vejleder Odense Teater i arbejdet med skoler, uddannelsesinstitutioner og unge i teatret.

1

Indledning

Shakespeares komedie Helligtrekongersaften handler om identitet og kærlighed. Om det nyttige ved det kaotiske og meget mere.

I dette materiale kan du finde inspiration til hvordan du kan arbejde med forestillingen sammen med dine elever.

Find forskellige artikler om Shakespeares inspirationskilder, hans samtid og hans teatervirksomhed.

Læs også om de flydende kønsroller hos Shakespeare, læs iuddrag af stykket, interview med instruktør og scenograf med mere.

Thorbjørn Radisch Bredkjær alias Bisse har skrevet nye sange til forestillingen, sange som han selv fremfører i rollen som Feste. Her i materialet kan du finde teksterne til to af de syv nyskrevne sange i forestillingen.

Vi håber, at materialet kan være til inspiration og ønsker jer rigtig god fornøjelse med Helligtrekongersaften.

PRAKTISK INFORMATION OM HELLIGTREKONGERSAFTEN PÅ ODENSE TEATER

Sted: Store Scene, Odense Teater,
Jernbanegade 21, Odense C

Spilleperiode: 31. januar - 7. marts 2020.

Målgruppe: 9. - 10. klasse, STX, HTX, HHX, HF
m.fl.

Fag: Engelsk, dansk, drama.

Billetpris for skoler: 80 kr. for elevbilletter og
40 kr. for lærerbilletter.
Priserne gælder mandag - onsdag

Bestil billetter online

Gå ind på www.odenseteater.dk/skoler og book selv dine skolebilletter. Har du brug for hjælp eller skal du booke mere end 25 billetter kan du kontakte Billetten på odenseteater@billetten.dk

Har du spørgsmål eller brug for mere info

Har du spørgsmål omkring forestillingen, undervisningsmaterialet, skuespillermøder eller andet er du velkommen til at skrive til skolekoordinator Line Simonsen på line@odenseteater.dk eller på tlf. 63139253.

2

Helligtrekongersaften

AF WILLIAM SHAKESPEARE

Iscenesættelse

Jens August Wille

Scenografi og kostumer

Franciska Zahle

Lysdesign

Jonas Bøgh

Lyddesign

Kim Malmose

Oversættelse

Niels Brunse

Komponister

Adi Zukanovic

Thorbjørn Radisch Bredkjær

Dramaturg

Mathias Rosenkrands Bech

Medvirkende

Hr. Tobias

Peder Dahlgaard

Viola

Anna Bruus Christiansen

Olivia

Natalí Vallespir Sand

Orsino

Benjamin Kitter

Sebastian/Soldat

Magnus Andersen Hald

Hr. Andreas

Malene Melsen

Maria

Isa Marie Henningsen

Fabiana/Soldaten Curio

Anton Sager

Feste

Thorbjørn Radisch Bredkjær

Valentin/Kaptajnen/Præst/Tjener hos Olivia/Gen-
darm 1

Niels Skovgaard Andersen

Malvolio

Lars Simonsen

Antonio/Merkur

Peter Høgsbro

3

Om historien

Shakespeares kostelige komedie om begærets veje og vildveje

Under et dramatisk skibbrud bliver tvillingerne Sebastian og Viola væk fra hinanden. Viola bliver skyllet i land ved Illyriens kyst og er overbevist om, at hendes bror er druknet. Hun forklæder sig som mand og søger tjeneste hos hertugen Orsino, som hun straks forelsker sig i. Men det er ikke en lykkelig forelskelse. Orsino er nemlig dybt og ulykkeligt forelsket i en anden: Grevinden Olivia. Olivia vil dog ikke vide af ham. Alligevel sender Orsino desperat Viola afsted med kærlighedsbud, og med kvindeligt i forklædning lykkes det hende at afvæbne Olivia, der forelsker sig mere og mere i den unge tjener(inde).

Kærlighedsintrigerne og de forvirrede følelser får frit spil, godt hjulpet på vej af de forelskedes farverige omverden, der er befolket af skønne karakterer

som den forelskede tjener Malvolio og de ret så fordrukne svirebrødre – adelsmanden Andreas Bleg-næb og hans tjener, Tobias Hikke.

Med Helligtrekongersaften puster Odense Teater nyt liv i William Shakespeares kærlighedskomedie. Der er komponeret nye sange til forestillingen af de to unge stortalenter Adi Zukanovic og Bisse (Thorbjørn Radisch Bredkjær). Sidstnævnte spiller også rollen som narren Feste, der synger og underholder ved grevinde Olivias hof.

Glæd dig til en forestilling fuld af forviklinger og forvekslinger, der både binder hjertebånd og vækker lattermuskler.

4

Komedie med en bund af sorgfuldhed

INTERVIEW MED INSTRUKTØR JENS AUGUST WILLE

Når instruktør Jens August Wille kaster sig over Shakespeares Helligtrekongersaften er det med vanlig ildhu. Alle sten bliver vendt for at få historien til at fremstå så klart og relevant for et moderne publikum som muligt.

-Jeg synes, at Helligtrekongersaften er en af Shakespeares sjoveste og vildeste komedier. Den er skrevet til festlighederne i forbindelse med afslutningen af julefesten. I England på Shakespeares tid var det ensbetydende med en karnevals lignende fest, hvor man klædte sig ud og vendte op og ned på hverdagens roller, identiteter og status. Det er vigtigt at have i baghovedet i arbejdet med forestillingen.

-Komedien består af en masse forskellige historier, som vikler sig ind i hinanden. Der er romantik, der er noget højtideligt og sorgfuldt, og så er der noget, der er helt vildt plat. Narrestreger og udklædninger skaber røre i det fastlåste identiteter, køn, vaner og mønstre, som stykkets hovedkarakterer er havnet i. Det, der binder historierne sammen er, at tingene bliver vendt på hovedet.

-Den unge Viola strander i Illyrien og bestemmer sig for at klæde sig ud som mand. Hun har en sorg med sig fordi hun tror hendes tvillingebror er død. Grevinden Olivia har også mistet sin bror og har besluttet at sørge i 7 år. Derfor vil hun ikke tage imod grev Orsino, som er forelsket i hende, men ikke vil lytte til hendes afvisninger. Det meste af historien foregår ved grevinde Olivias hof. Hun har besøg af sin onkel,

Tobias Hikke, som er på besøg på ubestemt tid og er ved at drikke vinkælderen op. Hvis hans ven Andreas Blegnæb kunne blive gift med Olivia ville han have dejlig permanent adgang til vinen i kælderen, tænker han.

Viola bliver tjener for grev Orsino (og forelsker sig hemmeligt i ham). Viola bliver sendt afsted til Olivias hof for at bejle på Orsinos vegne. Men Olivia forelsker sig i Viola, som hun jo tror er en dreng. Det er det første balladeelement. Og den ubalance fører til at Olivia bliver vækket af sin sorg. Senere dukker Violas tvillingebror op, lyslevende, og tingene tager en helt ny drejning.

-Der er også historien om Malvolio. Han er Violas kammerherre og er meget pedantisk. Ham er der selvfølgelig nogen, der får lyst til at drille, ligesom det altid er ham den mest irriterende i det kvarter man vokser op, som man gerne vil udsætte for ekstra mange nytårsløjer. Olivias tjenestepige, Tobias Hikke og Andreas Blegnæb narrer Malvolio til at tro at Olivia er forelsket i ham. Han skal klæde sig ud og opføre sig smilende og venligt og opføre sig som en fin herre. Malvolio bliver til grin, Olivia tror at han er gal, og han ender med at blive lukket inde i en mørk celle.

Der opstår med andre ord en helvedes masse ballade; Alting bliver rusket op og vendt på hovedet fordi det er nødvendigt at ruske op i de fastlåste identiteter og mønstre for at komme videre. Det tror jeg er en vigtig pointe i stykket. Selvom Helligtrekongers-

aften er en komedie, tager historien sit udgangspunkt i et meget sorgfuldt, stagneret og trykket miljø og derfor er der en grundtone af melankoli og håbløshed i begyndelsen af dramaet.

Helligtrekongersaften er en kærlighedskomedie og kærligheden er en uforudsigelige størrelse hos Shakespeare. Og netop Shakespeares kærlighedssyn fascinerer og tiltrækker Jens August Wille:

- Hos Shakespeare er kærlighed er ikke noget, man kan bestemme over. Der er noget andet på spil. Kærlighed er noget guderne bestemmer over. Kærligheden er ikke rationel. For mig er det vigtigt at vise, at der er nogle dele af livet som ikke så rationelle, at man kan tænke sig til dem.

Hvorfor har du valgt Helligtrekongersaften? Hvad gør Shakespeare relevant i dag?

- Shakespeares komedier har altid talt mest til mig og Helligtrekongersaften er en af de sjoveste af dem. Men uanset hvilke stykker af Shakespeare, man griber fat i har hans historier altid en rigdom og en mangfoldighed i sig, som er fantastisk at arbejde med. Identiteterne er i spil, også kønnes. Der er høj og lav, der er ophøjet kærlighed, forbudte drifter og platte narrestreger. Den rigdom i hans verdener gør Shakespeare utrolig spændende og vedkommende, synes jeg.

Der er en hofnar i stykket, Feste, som spilles af sangeren Bisse.

-Der er ret meget musik i Helligtrekongersaften. Det er nok det tætteste man kommer på en musical af William Shakespeare. Selve det musikalske univers og teksterne til musikken er der en tradition for at nyfortolke og vi synes, det kunne være interessant at give opgaven med at skrive ny musik og sangtekster til Bisse. Bisse er en vildt original og interessant kunstner. Der er også tit nogle tvetydige kønsidentiteter på spil hos Shakespeare og det gør sig i allerhøjeste grad gældende her i Helligtrekongersaften. Bisse har allerede leget med nogle af de her identiteter i sit kunstneriske virke så på den måde er han også en gave for forestillingen.

Forestillingen er oversat for nyligt af Niels Brunse, men i nogle unge ører vil sproget måske stadig være en udfordring, måske kan man føle at det er mere ind-

viklet og gammeldags end det egentlig er. Hvad vil du råde en teaternybegynder eller shakespearejomfru til at fokusere på?

- Nyd det. Det med at det er skrevet på vers er noget man skal ind i. Man skal lige vende sit øre til det. Sproget er utrolig smukt, så det er også bare om at nyde det.

5

Shakespeare med glimmer og glitter

INTERVIEW MED SCENOGRAF FRANCISCA ZAHLE

Hvad er din opgave som scenograf på en forestilling?

-Opgaven er at skabe alt det man ser, det vil sige både scenografi, dekoration og kostumer samt design til hår og make up. Og det skal afleveres i god tid inden forestillingen skal spille. Det er hovedopgaven. Så skal man følge produktionen undervejs og tilse at det bliver som man har forestillet sig og at det fungerer med den måde som forestillingen udvikler sig på. Man laver rettelser helt frem til premieren, som er sidste arbejdsdag for en scenograf, og så begynder man på en ny forestilling. Alt efter hvor stort teatret er, starter man op ca. 1 ½ år før produktionen begynder. Det er tidsrammen i det.

Når du skal i gang med en forestilling, har du så en særlig procedure?

-Det er vidt forskelligt fra opgave til opgave. I det her tilfælde starter jeg med at læse teksten og lave noget meget gymnasieagtigt arbejde, hvor jeg noterer ved siden af teksten: scene 1, der er vi her, der sker ca. det og det. Der er en, der bliver sur eller der er nogen, der går ude i en have. På den måde får jeg overblik over locationerne. Ikke at jeg altid skal følge det, men der er nogle ting som er nødt til at være der. Hvis der for eksempel er nogen, der går i en have og plukker blomster, så kan man overveje om handlingen skal foregå i en have eller ej. Der er i hvert fald nogen, der plukker noget. Så kan det måske laves om til et drivhus eller en jungle, men det er meget godt at vide, at teksten lægger op til, at der er en have. Så mødes jeg med instruktøren og snakker om forestillingen. Hvordan opfatter han eller hun historien? Hvad vil vi fortælle med denne opsætning?

Så du får instruktørens tanker med på tegnebrættet?

- Ja, det kan jeg godt. Nogle gange har jeg en skitse med til det første møde. Det er ikke sikkert, at man kender hinanden. Jeg kendte slet ikke Jens August Wille, så vi skulle lige lære hinanden at kende. Vi skal være enige, og have hinandens ryg og stole på de valg vi hver især tager, når vi ikke er der begge to. Så det første møde er altid spændende.

Stemte jeres ideer overens her på denne produktion?

Ja, det tror jeg da. Vi har fået lavet noget, jeg er virkelig glad for. Så har man løbende møder over et halvt års tid. Måske en gang om måneden eller hver anden måned. Så arbejder jeg i mit værksted med en model, jeg bygger scenografien fuldstændig som den skal være i forholdet 1:25. Det svarer til at en mand er lidt højere end en lille tændstikæske. Så man kan tale ud fra den model sammen med instruktøren.

Er der nogle konkrete ting, du skal tage højde for udover teksten?

Ja, man kan jo i princippet se fuldstændigt bort fra det, der står i teksten. Man skal bare gøre sig konsekvenserne af sine valg bevidst. Ellers har du en skuespiller der siger: Der står i manus at jeg siger 'Jeg klipper en blomst til dig, min kære.' Men jeg står og vasker op, hvorfor det? Man kan jo godt gøre noget fuldstændigt andet, så skal man bare vide hvad man vil svare når det spørgsmål kommer, eller hvordan man forholder sig til det. Jeg kan være mere eller mindre konkret, men det er bare godt at vide, hvad det er man tager afstand fra, hvis man tager afstand fra det. Så det første benspænd er at

tage stilling til, hvor konkret vil man være i forhold til hvilke locations der er.

Så er der et meget kedeligt benspænd, som hedder økonomi. Man får et budget - jeg er ikke den der sidder med excel arket og skal regne igennem - men efter at have lavet en del forestillinger, så ved jeg godt hvad der nogenlunde kan lade sig gøre for hvilke penge. Og jeg får at vide hvor mange ressourcer der er i huset, hvor mange timer snedkerne har, hvor mange timer smeden har, på værkstederne med kostumer og parykker. Så hvis der kun er sat få timer af på parykværkstedet, kan man ikke få lavet 10 parykker. Sådanne benspænd er ret konkrete og til at tage og føle på. Man kan jo godt have en fantastisk idé, men hvis der ikke er mennesker eller penge til at udføre det, duer det jo ikke.

Der er også mange logistiske udfordringer i hvor dekorationen kan stå når den ikke er på scenen og hvilke scenetræk, der er ledige og den slags. Her er det rigtigt godt, at være meget konkret med sin model. Det man bygger i sin model, det kommer til at se sådan ud. Og det skal man tro på, så man bygger rummet præcist sådan som det er. Man kan se præcist hvilken dybde og hvilken højde det har. Og hvad gør jeg så med den her sofa, som jeg har bygget, hvor skal jeg køre den hen? Modellen er et uvurderligt værktøj for mig, også til at kommunikere igennem med de andre på produktionen. Måske kan det være svært at forklare på en måde, så alle forstår det, men i modellen kan de se det helt konkret.

Hvad er efter din mening scenografiens rolle i en forestilling?

Hvis en scenografi er rigtig velfungerende, så udbygger og kommenterer den handlingen. Den viser noget ved historien, som er en ekstra facet. Jeg lavede engang scenografi til Medea, som er et klassisk græsk drama, hvor jeg valgte at lave det i en scene helt fuld af vand, hvor alle møbler var gået i stykker, de lå oversvømmede i et hjem. Det var en kommentar til, at hun har grædt så længe, at hendes hjem er blevet oversvømmet og at alle der besøger hende bliver fedtet ind i hendes sorg, de bliver helt gennemblødte, mens de er med hende i de her scener. Så det er jo en måde at sige noget mere på, en forstørrelse af noget i historien. Det synes jeg en scenografi kan, hvis den er rigtig god.

Og hvordan tænker du, at scenografien til Helligtrekongersaften gør det?

Det vi har lavet er, at vi har skrevet Illyrien med store lysbogstaver på en drejescene. For mig er det at lave et Shakespeare-stykke næsten ligesom at lave en kommentar til selve teatret. Shakespeares stykker er sat op mange gange før. Så for mig er der to ting i det. Den ene er, at Illyrien et sted, som fandtes i virkeligheden på Shakespeares tid, men Shakespeare har ikke selv været der. Det er et eventyrligt sted for ham og derfor kan han skrive en handling, der foregår derhenne i Langbortistan, kunne man også kalde det. Den anden ting er, at Illyrien er et sted, hvor alle går og sladrer om hinanden. Alle ved, hvem der har været kæreste med hvem. Man sender folk rundt for at give hinanden besked, så det minder lidt om et sladderbladssamfund. For mig er scenografien en moderne Hollywoodkommentar, og det er en kommentar til det her mediesamfund, at have de her lysbogstaver stående. Det er den visuelle del af det. Illyrien peger på at det er et eventyr, et Shakespearestykke i et teater. Vi ved godt, at det ikke er virkelighed.

Så du prøver ikke at skabe et rum, hvor vi ser Illyrien, som det ser ud?

Nej, jeg har ikke lavet en markedsplads og et slot og en baggård. Jeg har prøvet at skabe et sted, som har en stemning, en visuel klang eller en rumlighed som er fed og dynamisk for spillerne og som har en helt klar holdning til hvordan det ser ud og samtidig er en kommentar til, at det her er et teaterstykke om et sted, som er på en særlig måde.

Og så er der glimmer og glitter?

Ja, scenografien har nogle højglanssider som giver en hårdhed og en skarphed, som også kommer til at vise sig i kostumerne. Nogle kostumer har nogle ret tydelige silhuetter og en moderne materialitet, som forhøjer stemningen. De er lavet i nogle eksklusive materialer, som har et shine, som står frem. Det er også noget man skal tænke på at jeg for eksempel ikke har nogen baggrund i mit rum, men en inddækning, som det hedder, med ben og sofitter, som er sorte alt som er sort i sort flader hurtigt ud medmindre man giver det en overflade der tager imod lyset på en anden måde end baggrunden. Så det er også en måde at trække skuespillerne frem i rummet på, en måde at give deres kostumer en materialitet der skiller sig ud fra rummets.

Og kostumerne har både med en form for modernitet krydret med en periodegenkendelse?

Jeg synes, det er svært at sende nogen ud og bejle for sig med jeans på. Det tror jeg ikke på. Der er nogle ting i teksten: at bejle, riddere og en hofnar, som peger på en tid. Ville jeg tro på det, hvis de står i noget tøj, jeg har købt nede i H&M? Jeg tror, at jeg ville synes, det var ret skørt og derfor overvejer man, hvad de så kan have på og stadig være troværdige karakterer. Jeg synes, at de skal løftes fra hverdagen til nogle arketyper, som vi genkender. Derfor har de fået en periodisk eventyrstil uden at det er historisk korrekt, det er det slet ikke. Men vi har samtidig nogle musikere som har en moderne lyd med synthesizer, back track og mikrofoner. Det kræver at vi har noget modernitet med. Der er jo også elektricitet i bogstaverne, det var der heller ikke på Shakespeares tid. Så på den måde er det et mismask af perioder.

Da du præsenterede scenografien for holdet sagde du, at du har arbejdet på at det skal se 'fucking fedt' ud. Kan du uddybe, hvad du mener med det?

Jeg elsker, når publikum bliver overvældet af, hvor flot det visuelle er. Ikke at man skal gøre det taggy. En komedie, som i handlingen i sig selv er ret simpel og ikke er det store eksistentielle drama, har godt af at få en visuel tyngde. Det løfter faktisk komikken, synes jeg. Vi har tolv spillere på scenen, tre musikere, en kæmpe dekoration, lad os fyre den af. Lad os vise, hvad det her komediedrama kan løftes til. Og så er der en modernitet, som siger, at ting skal være grimme eller ødelagte og jeg har bare lyst til at vise, at man også kan lave noget, der er pisseflot. Så det bliver en form for æstetisk nydelse. Det er sådan noget, jeg elsker, så er der nogen andre typer scenografer, der er gode til noget andet.

Så hvad er det du ønsker at publikum skal opleve, når de kommer ind og ser Helligtrekongersaften?

Kæmpe flotte scenebilleder og store visuelle kostumer og så har jeg en superdygtig lysdesigner med mig, som laver nogle store billeder i forskellige stemninger. Det hele kan dreje rundt, bevæge sig og lyse, og alle har skræddersyede kostumer på af stoffer,

som er bestilt hjem fra Frankrig. Vi skal fyre den af.

Af Marie Lind

6

Kostumetegninger

AF SCENOGRAF FRANCISKA ZAHLE

Udvalgte kostumetegninger
af scenograf Franciska Zahle

7

Sangtekster

AF BISSE

Musiker og komponist Thorbjørn Bredkjær Radisch, bedre kendt som Bisse, spiller rollen som narren Feste i denne udgave af Helligtrekongersaften. Feste underholder sit herskab med både filosofiske drillerier og med sange. Der er en tradition for at nyfortolke musikken i Helligtrekongersaften, så derfor fik Bisse frie hænder til at komponere sine egne sange og skrive nye sangtekster til forestillingen. Sammen med de to musikere Ying-Hsueh Chen og Malthe Bech spiller og synger Bisse sange live i forestillingen. Ved sin side har Bisse haft den erfarne teaterkomponist og musiker Adi Zukanovic, som har komponeret og arrangeret den musik, som indgår i stykket, udover Festes sange. I dette afsnit kan du læse sangteksterne til to af sangene fra forestillingen: Fyrretræ og Optimistjollen.

Optimistjollen

Tekst: Thorbjørn Radisch Bredkjær

Dette er nederlagets time
 Og jeg har tabt til mig selv
 Tabt ører, mund og næse
 Og går nu døvtum rundt
 Og beser skaderne
 Har tabt alle mine idealer
 Om den højt besungne kærlighed
 Jeg ku' ikke få den
 Og ikke gi' den
 Men som en spillemand
 Har jeg vel så held i spil
 Gi' mig medgang og modgang
 Alt er i god gænge
 Så længe jeg bare ka' sætte mine sejl efter vinden
 La' det hele sejle
 Alt vejr er godt vejr
 Så længe der bare er en vind at sætte sejl efter
 Der findes to mål i verden
 Det vi hver især begærer
 Og det vi alle skal nå
 Der findes to kvinder i verden
 Hende den barfodede i himlen
 Og hende henede med skoene på
 Gi' mig medgang og modgang...
 Jeg var en idiot
 Men hvorfor var jeg det?
 Det ved en idiot vel ik'
 Han vælter rundt som vinden blæser
 Det' vel det som gør ham så idiotisk
 Nu driver jeg rov på mine følelser
 Og på vores fatale forlis
 Jeg ser bølgerne går højt
 Men jeg har min optimistjolle
 Og den bli'r jeg ved med at sejle i
 Gi' mig medgang og modgang...

Fyrretræ

Tekst: Thorbjørn Radisch Bredkjær

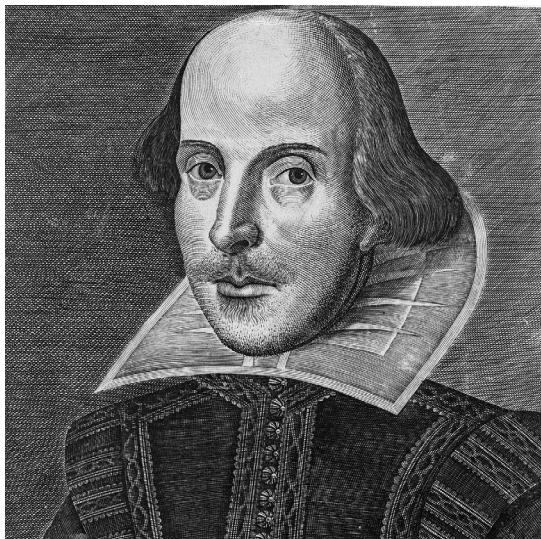
Ville ønske jeg var et fyrretræ
 Så ville jeg bare stå og fyre den af
 Og ose med min duft af harpiks
 Der er en lille trøst for den der føler sig trist
 Og når solnedgangen endelig kom
 Vil jeg ik' gå slukøret indenfor
 Jeg ville stå og vente på nattens dug
 Og ta' imod den med min mørkegrønne hånd
 For et træ bli'r hvor det er
 Det' svært
 At forestille sig et træ med kærestesorger
 Og når vinden blæste ville jeg ik' gå hjem
 Blot svaje sidelæns i en lille dans
 Og når sneen faldt og frosten bed
 Ville jeg glæde mig over at være så fin og hvid
 Og jeg ville læne mig udover en klint
 Og ta' imod jeres hjerter ridset med sten
 Og når børnene kom og kravlede op
 Ville jeg lægge min barkede ryg til dem
 For et træ bli'r hvor det er
 Det' svært
 At forestille sig et træ med identitetskriser
 Men når stormen rasede og rev mig ned
 I havet så ville jeg la' mig rive med
 For jeg' en del af den store natur
 Og jeg skal blive til rav og drivtømmer
 Og et træ er hvad det er
 Det' svært
 At forestille sig et træ skulle protestere
 Ja, et træ er hvad det er
 Det' svært
 At forestille sig et træ lave afskedsscener

8

William Shakespeare

William Shakespeare er uden sammenligning den største dramatiker der har levet. Hans stykker er de mest spillede i verden og alverdens lande og sprog har taget hans dramatik til sig.

Shakespeare skrev mere end 30 skuespil og omkring 150 sonetter. Shakespeare forstod at anvende teatergenrens mange muligheder og virkemidler og hans dramatik spænder fra tragedie til komedie. Shakespeare uforlignelige sans for menneskets natur og dårskaber og han uovertrufne evne til at stille dem til skue på både morsom og sørgelig vis på scenen har gjort hans stykker uopslidelige. Man bliver altid lidt klogere på mennesker af at opleve Shakespeares stykker

William Shakespeare (1564 - 1616)

Du kan finde en tidslinje her:
<http://absoluteshakespeare.com/trivia/timeline/timeline.htm>

Læs mere om Shakespeare og hans værker
http://denstoredanske.dk/Kunst_og_kultur/Litteratur/Engelsksproget_litteratur/Engelsk_litteratur_1579-1637/William_Shakespeare

9

Shakespeares inspiration

Selvom Shakespeare nok er verdens mest kendte dramatiker, er der (mindst) to gåder der omgærder ham: Hvor har han sin omfattende viden om utallige emner fra – og hvem var han overhovedet?

William Shakespeare blev født i 1564 i Stratford-upon-Avon, en lille by nordvest for London. Hans far var handskemager og oldermand – en kort periode var han også borgmester. William kom dog ikke på universitetet – på det tidspunkt hvor det ville have været aktuelt, gjorde han en pige gravid og måtte gifte sig med hende.

Men han var uden tvivl en ivrig læser, og vi kan ud fra hans værker ofte udlede hvilke bøger han har læst.

Shakespeare skrev komedier, tragedier og historiske stykker – de sidste nok for at takkes kongehuset (hans teatertrup havde en højtstående embedsmand ved hoffet, The Lord Chamberlain, som sponsor – og senere kongen selv, da James den 1. overtog tronen efter Elizabeth). De historiske stykker og tragedierne har titel efter hovedpersonen (Hamlet, Othello, Richard 3. osv), mens komedierne som regel har mere uigennemskuelige titler: Når enden er god, Som man behager, Stor ståhej for ingenting ...

Mange af hans stykker udspilles i eksotiske omgivelser, Grækenland eller Italien. Shakespeare besøgte ikke disse steder, men det var populært i tiden at lade handlingen henlægge til fjernere himmelstrøg. Desuden henter han ofte sin inspiration i tekster fra disse lande – og når vi siger inspiration: Han huggede sine ideer alle vegne fra; der var ikke noget der hed copyright dengang. Flere af stykker-

ne har flere kilder – undertiden har Shakespeare kombineret to (eller flere) historier for at gøre sine stykker mere alsidige og interessante.

Både Ovid og Plutarch med flere har været pensum i skolen i Stratford, og Shakespeare bruger hvad han har læst:

Ovid (43 fvt – 17 evt): Venus og Adonis, En skærsommernatsdrøm, Romeo og Julie ...

Plutarch (46 – 127): Timon fra Athen, Coriolanus, Julius Cæsar, Antonius og Cleopatra ...

Plautus (ca 250 fvt – 184 fvt): Tvillingerne.

Også engelske forfattere har leveret inspiration: Geoffrey Chaucer (1343 – 1600): De to ædle slægtninge

Robert Greene (1558-1592): Et vintereventyr

John Gower (1330-1408): Pericles

Arthur Brooke (? – 1563): Romeo og Julie.

Historien om Hamlet stammer fra Saxo Grammaticus' Amled, men Shakespeare har formodentlig ikke kendt den danske fortælling, men en engelsk genfortælling – og også fundet inspiration i Thomas Kyds Den spanske tragedie.

Hovedkilden til de historiske stykker er Raphael Holinsheds (1529-1580) Chronicles of England, Scotland and Ireland – i nogle tilfælde er det ren afskrift af Holinsheds tekst!

Helligtrekongersaften er blandt de stykker der har en intetsigende titel; stykket har som undertitel ' - eller hvad du vil'. Helligtrekongersaften er 6. januar (Twelfth night, den 12. dag efter jul), og titlen hentyder sandsynligvis til datoen for stykkets første opførelse i 1601. Inspirationen til dette stykke

kommer fra en fortælling fra 1581 af Barnabe Rich (1540-1617): Apolonius and Silla.

Så hvorfor al den snak om Shakespeare når han bare kopierede hvad andre havde lavet? Fordi han var digter: Han lavede teksterne om til poesi, og hans publikum forstod det: Man sagde 'to hear a play' – ikke 'to see a play' – og hans tilskuere kaldtes (som teaterpublikum i dag) 'audience' (dvs dem der lytter) – ikke 'spectators' (dem der ser).

Shakespeare er poesi, både i form af et mangfoldigt, blomstrende ordforråd (herunder ord han selv konstruerede) og fordi alle hans værker (i hvert fald langt de fleste af linjerne) er skrevet i blankvers.

Blankvers er en verseform bestående af femfodede jamber, dvs fem gange da-DAM – hjerteslagets rytme, som i Orsinos åbningslinjer:

Hvis kærlighed kan næres af musik,
så spil; spil så min sult bli'r overmæt
og dør af alt for mange herligheder.

Færre linjer hos Shakespeare er almindelig prosa – de er som regel givet til de morsomme (eller dumme) roller:

Hr Tobias:

Hvad pokker skal det til at min kære slægtning Olivia tager sin brors død så tungt? Årh, bekymring er da en fjende af livet.

Fine mennesker – og forelskede – taler i blankvers, men sommetider rimer de også:

Olivia:

Hvad gør jeg dog? Nu falder det mig ind,
At mine øjne har forledt mit sind.
Kom, skæbne, vis din magt: Ske hvad der vil.
Vi afgør ikke selv hvad der må til.

Denne tredeling går igen hos hans publikum: Han skrev for de intellektuelle (filosofi), de unge (kærlighed, stor følelser), og de fattige (vold og sex) – for hjerne, hjerte og underliv!

Men tilbage til det andet spørgsmål: Hvem var han overhovedet: Utallige gange har pseudoforskere og konspirationsteoretikere "påvist" at Shakespeares værker er skrevet af en anden. Angiveligt en adels-

mand – eller en kvinde – som af forskellige grunde ikke kunne optræde offentligt som forfatter (der er jo saftige ting i mange af Shakespeares stykker) og derfor havde fået handskemagersønnen fra Stratford til at være stråmand. Andre har dog påpeget at hvis man udvælger sit materiale med omhu – og ser bort fra andet – kan man bevise hvad som helst, og der er ingen seriøs grund til at tro, at Shakespeare var en anden end den han angiveligt var.

Ganske vist er det imponerende hvad han har sat sig ind i: politik, krigsførelse, våbenbrug, medicin, planer og dyr, følelser og anden psykologisk indsigt – hans stykker rummer alle aspekter af menneskets tilværelse, så det er ikke uden grund at han berømmes – og blev berømt også i sin samtid.

Det er værd at nævne at blandt alle de emner han beskæftiger sig med: kærlighed, jalousi, magt, vold, kønsidentitet og meget andet, finder vi ikke religion: Det elizabethanske England var så splittet efter Henrik 8's brud med den katolske kirke, at det kunne koste døden at være på den forkerte side. Så Shakespeare holder sig klogeligt fra at stikke fingrene i den hveserede. Bortset fra jødedom, selvfølgelig: Alle var enige om at det var i orden at bruge jøder som prygelknaber (som jøden Shylock i Købmanden fra Venedig, som ender tragisk for jøden, selvom Shakespeare kalder stykket for en komedie!).

Og så puritanerne: Ekstremt religiøse mennesker som prædikede død og skærsild til alle der ikke delte deres tro. Malvolio i Helligtrekongersaften kaldes for puritaner, og han ser da også skævt til fest og ballade, musik og drikkeri. Hans udgangsreplik, efter at være gjort grundigt til grin, lyder: Jeg hævner mig på hele flokken af jer.

Hvad Shakespeare ikke kunne vide, er at puritanerne afsatte kongen og tog magten et halvt århundrede senere og indførte strenge regler der forbød kortspil, drukkenskab og teater.

Han hævned sig – men Shakespeare vandt alligevel til sidst!

Af Lars Maarup

10

Det elisabethanske teater

Elizabeth I, som var dronning af England fra 1558 til 1603, var meget glad for teater og har da også lagt navn til teatret på Shakespeares tid: Det elisabethanske teater.

Elizabeth I's regeringsperiode var præget af en tilsyneladende harmonisk udvikling. Men bag den rolige facade ulmede opgøret med den statiske feudale samfundsorden, og sammenstødet fik ekstra luft omkring år 1600. Overgangen fra det feudale samfund i retning mod det borgerlige samfund satte sine spor i opfattelsen af det kollektive og det individuelle. Hvor man tidligere blev betragtet som bærer af sin families arv og skæbne, åbnedes der nu langsomt for muligheden for selv at kunne handle - vel at mærke på egne vegne og for ens egen skyld. Et tema, som tydeligt afspejles i renæssancens dramatik og litteratur.

I årtierne omkring 1600 udviklede England et enestående og rigt teaterliv med en omfattende og særpræget opkomst af dramatikere. I 1576 åbnede de to første offentlige teaterbygninger i London på nordsiden af Themsen, efterfulgt af flere andre, og omkring 1580 blev også sydsiden et yndet teaterområde, hvor de mest berømte scener, Rose, Swan og Globe var placerede.

Selve teaterbygningen The Globe blev af Shakespeare kaldt 'This Wooden O' på grund af formen. The Globe kunne rumme over 2.000 tilskuere, der enten stod på jorden eller sad på balkoner omkring den fremskudte, åbne scene. Teatret var udstyret med et halvtag, båret af to søjler, i baggrunden fandtes et 'tiring house' til omklædning, rekvisitter og entréer for spillerne, desuden en balkon, der kunne fungere som spillested og som placering for de obligatoriske musikere.

Teateropførelserne fandt sted i dagslys.

Scenografien var minimal, stedet for stykkets handling, tid og miljø blev beskrevet af skuespillerne i poetisk eller dramatisk sprog, hvilket appellerede til fantasien, men kostumerne var maleriske, smukke og i det store og hele samtidige. Teater skulle ikke illudere virkelighed, men være nærværende, aktuelt, undertiden politisk, og ikke mindst poetisk. Da de færreste kunne læse og skrive, blev det talte sprog i hverdag og fra scenen centralt for tidens publikum. Blankversets rytme skabte et flydende, let forståeligt sprog, der var rigt på nuancer, overgang og dramatisk nerve. Det store teaterområde krævede en gestik og mimik, der var tydelig, en stil der var retorisk og stiliseret, ikke naturalistisk.

Trupperne og deres medlemmer var under beskyttelse af en øvrighedsperson, en adelsmand, militærperson eller selveste majestæten, hvilket var nødvendigt, hvis de ikke ville betragtes som vagabonder og være hjemfaldne til forfølgelse og arrestation. Efter dronning Elizabeth I's død i 1603 kom for eksempel Shakespeares selskab, Lord Chamberlain's Men, i kongelig tjeneste hos James I som King's Men (The King's Servants and Grooms of the Chamber). Ny dramatik og ny stil skabte fornyet interesse om det jacobeaniske teater med bl.a. Thomas Middleton, John Webster og Philip Massinger tillige med Shakespeares sene skuespil. I måden at behandle det dramatiske stof, i mentaliteten, i beskrivelsen af miljøer og mennesker har det elisabethanske og jacobeaniske teater og drama klare berøringsflader med vor tid og har vist sig overraskende aktuelt og levedygtigt.

Læs mere om det elizabethanske teater

[http://www.denstoredanske.dk/Kunst_og_kultur/Teater/Teatergenrer/Ren%C3%A6ssancen_\(Teater\)](http://www.denstoredanske.dk/Kunst_og_kultur/Teater/Teatergenrer/Ren%C3%A6ssancen_(Teater))

Kilde:

Henrik Flygare, Annette K. Højlund, Henriette Ohrt og Poul Ægidius, KLAR SCENE - EN INTRODUKTION TIL TEATER, 2002, forlaget Drama

OPGAVER

- Find ud af mere om Shakespeare og hans teater på The Globes hjemmeside:
<https://www.shakespearesglobe.com/discover/shakespeares-world/#-maincontent>

11

Shakespeares The Globe

Da Shakespeare blev født (1564) var der ikke permanente teaterbygninger i England. Skuespillere var omrejsende, de havde deres grej i en hestetrukken kærre, som kunne slås ud og bruges som scene på torve, pladser og i krogårde, hvor de fik lov til at spille.

I 1576 byggede James Burbage, en teaterinteresseret snedker, en teaterbygning i Shoreditch uden for London (i dag i London, lige nord for City). Han kaldte bygningen The Theatre – et for datiden usædvanligt ord, andre teatre blev kaldt 'Playhouses'.

The Theatre var konstrueret som de bygninger, der blev brugt til bjørne- og hundekampe: Tøndeformet med plads til publikum på balkoner og en kampplads i midten.

Da Shakespeare kom til London (formodentlig omkring 1590) var han blevet gift med Anne Hathaway og de havde fået tre børn. Han blev tilknyttet som skuespiller til Burbages teater, hvor han spillede sammen med Burbages søn Richard.

Snart begyndte Shakespeare at skrive stykker, og han blev medejer af teatret, og The Theatre blev vældig populært – så populært at ejeren af den grund teatret var bygget på, hævede huslejen ud over det rimelige.

I vinteren 1598-99 besluttede Shakespeare & Co at flytte. De pillede teatret fra hinanden og flyttede det over Themsen, som den vinter var isbelagt. Teatret var bindingsværk, hvor træet sat sammen med træ-pløkker, der kunne bankes ud. Syd for Themsen i byen Southwark genopførte de bygningen og gav den

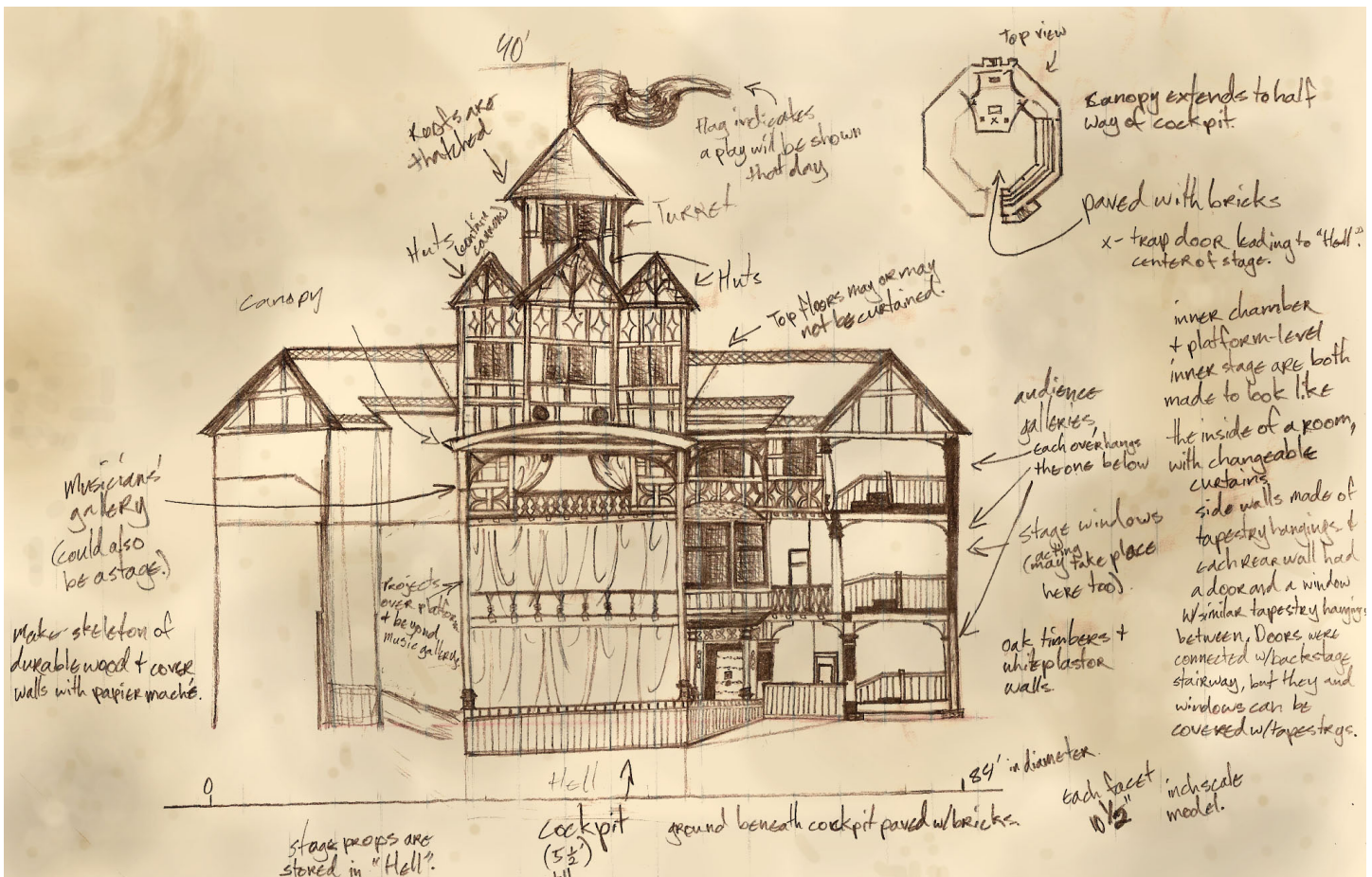
navnet Globe Theatre.

Teatre var forbudt i selve London, men Southwark lagde grund til flere tilsvarende teatre: The Rose, The Swan med flere.

I 1610 trak Shakespeare sig tilbage og flyttede hjem til sin familie i Stratford.

I 1613 nedbrændte Globe Theatre, da en kanon (med løst krudt) antændte stråtaget under en opførelse af Henrik 8.

Det blev genopført i 1614, men da puritanerne overtog regeringsmagten i 1641, blev teater forbudt, og bygningen forfaldt.

12

De flydende kønsroller hos Shakespeare

En forestilling som Helligtrekongersaften, indbyder til at tale om kønsroller i Shakespeares stykker. I dag er diskussionerne om køn mange og heftige, og det er efterhånden klart at det er personligt, og meget individuelt, hvordan man ser sig selv. Det er for eksempel muligt at skift køn. Samtidig er der stor bevågenhed om vores ret til at vælge selv. Det siger sig selv, at det var stort set umuligt at skift køn på Shakespeares tid. Men der har alligevel været en levende debat om køn, om end den har set meget anderledes ud end i dag.

I forhold til underholdning og hvad man måtte fremstille på scenen, var teatret underlagt en strikt censur. Før og under dronning Elisabeth I. af Englands regeringstid var der for eksempel meget klare regler for, hvem der måtte være på scenen. Det var ikke tåleligt at have kvinder på scenen, da det blev set som et underlødigt arbejde at stille sig selv til skue. Det var simpelthen forbudt af censuren. Alle de kvindelige roller blev derfor spillet af mænd. Ofte var der tale om unge drenge, hvis stemme endnu ikke var gået i overgang. Her byder de første spørgsmål om køn og opfattelsen af køn sig til. Unge mænd der spiller kvinder og mænds elskere på scenen, var tydeligvis et mindre problem end, at kvinder skulle bevæge sig ud i at underholde.

På dette tidspunkt bruges ordet "girl" en person, som endnu ikke er mand eller kvinde, altså er girl både gældende for unge drenge og piger. Som det nævnes i dette virkeligt anbefalelsesværdige podcastafsnit om Shakespeares portrættering af unge kvinder:

<https://www.folger.edu/shakespeare-unlimited/girlhood>

Denne brug af girl kan føre til yderligere forvirring, når vi i dag læser teksterne og forsøger at forstå sammenhængen. Men selvom Shakespeare bruger ordet girl 54 gange i sine forestillinger, fremgår det ikke af teksterne, at det skulle være et særligt ord for en pige, som er forklædt som mand.

Vi ser også, at flere af Shakespeares forestillinger ligesom Helligtrekongersaften omhandler en kvinde, der klæder sig ud som en mand og dermed starter forviklinger. Man må derfor formode at det var et emne, som publikum fandt spændende. Det virker selvmodsigende og lettere hyklerisk, hvis ikke man tænker den strenge censur og kirkens fordømmelse med i billedet. Havde det ikke været for den, havde der med garanti været kvinder på scenen.

Både i *Som man behager* og *To herrer fra Verona* forklæder den kvindelige hovedperson sig som en mand for at kunne rejse alene og uantastet gennem fremmede lande. Når det kommer til Helligtrekongersaften ses der yderligere forviklinger, når Orsino føler sig forvirret og tiltrukket af hans unge mandlige page. Grevinden Olivia forelsker sig også i den unge Cesario uden at vide, at det er vores kvindelige hovedperson Viola i forklædning. Tilbage på Shakespeares tid ser publikum altså Orsino forelske sig i en ung mand, som viser sig at være en kvinde spillet af en mandlig skuespiller. Her er Orsinos forvirring, når han føler sig tiltrukket af, hvad han tror er en mand tydeligere i dag, hvor det ofte er reglen og ikke er usædvanligt at spille med en helt "almind-

lig” sammensætning af skuespillere, hvor kvinderoller er spillet af kvinder. I en perfekt verden burde det ikke forvirre ham, at han kunne forelske sig i en mand, men det har Shakespeare måske ligefrem leget med i sine mange forestillinger, som leger med denne form for forviklingskomedie.

I dag, og i de sidste mange år, har vi set vi forestillinger som eksperimenterer med kønsrollerne. For eksempel er der flere eksempler på Shakespeare forestillinger spillet – med stor succes - af rene kvindelige trupper, altså diametralt modsat de oprindelige normer. Det ses for eksempel her i 2019 opsætningen af Julius Cæsar, en forestilling domineret af mandlige roller, https://www.youtube.com/watch?v=9nH1y15yn_U

Der er også andre måder at bryde med de traditionelle måder at spille forestillingerne på. Der er mange fantastiske eksempler på berømte kvindelige skuespillere, der spiller mandlige roller i Shakespeares stykker, senest er Sarah Amankwah blevet rost for sit portræt af Henry V på the Globe Theatre i London <https://www.theguardian.com/stage/2019/may/13/henry-iv-parts-1-and-2-henry-v-review-shakespeares-globe> Men hun er bestemt hverken den eneste eller første kvinde til at brillere i mandlige Shakespeareroller. The Guardian har lavet en billed-serie med en række af de mest berømte kvinder i rollen som Hamlet. <https://www.theguardian.com/stage/gallery/2014/sep/26/female-hamlets-sarah-bernhardt-maxine-peake-in-pictures>

I Odense Teaters 2020 udgave af Helligtrekongersaften er der også tale om forskellige ændringer i kønsrollemønstrene. Der er kvinder, der spiller mandlige roller samtidig med at de kvindelige roller, som på Shakespeares tid ville være spillet af unge mænd, her bliver spillet af kvinder.

Af Sune Roholt Mortensen

1. <https://www.folger.edu/shakespeare-unlimited/girlhood>
2. <https://www.shakespeareswords.com/Public/Searchresults.aspx?search=Gir-1&WholeWordSearch=True>

13

At være kvinde og spille mand

Skuespiller Malene Melsen spiller rollen som den drikfældige, velhavende og ikke helt vildt kløgtige Andreas Blegnæb i Helligtrekongersaften.

Malene Melsen fortæller:

- Andreas Blegnæb er en ridder, med et iltert temperament og stor lyst til druk og fest. Han er ikke særlig godt begavet og heller ikke særlig modig. Han fremstår ofte latterlig, uden selv at være klar over det. Han synes selv, at han er noget særligt, en mand med gode værdier og en stor retfærdighedssans.

Hun fortsætter:

- Jeg har set rollen blive spillet af mange mænd. En af de vigtige ting ved ham er, at man skal holde lidt af ham og kunne fornemme mennesket inde bag det latterlige. Ellers bliver han ren kliché. Det er sjovest, hvis man godt kan forstå, at han selv synes at han er et godt bud på en kommende mand til grevinde Olivia, selvom det er helt tydeligt for de flest, at hun aldrig vil forelske sig i ham eller gifte sig med ham. Selvom rollen er komisk skal der gerne være bund i den for at den bliver rigtig sjov.

Det er ikke første gang, at Malene Melsen spiller mand i en Shakespeaforestilling. I 2011 spillede hun rollen Jacques i forestillingen Som man behager. Rollen indbragte hende faktisk en Reumertnominering.

- Jeg synes, at både Jacques, som jeg spillede i Som man behager, og Andreas Blegnæb fra Helligtrekongersaften har nogle lidt feminine træk, som jeg kan spille på og som passer til mit køn. Helt konkret forestiller jeg mig, at Andreas Blegnæb for eksempel har mange armbevægelser. Det giver sådan en konkret krop til hans indre opblæsthed. Jeg tror også, han har en let gang, hvor jeg tror at min høje og slanke krop kan hjælpe mig.

For mig fylder det, at rollen har et andet køn end mig selv ikke nødvendigvis så meget. Vi indeholder jo alle sammen både maskuline og feminine sider. Jeg spiller først og fremmest en figur.

Selvfølge afhænger det af, hvilken sammenhæng rollen indgår i. Hvis jeg skal spille mand i en revy, må der gerne være mere kul på klichéen og fordommene om mænd. Men når det for eksempel drejer sig om Shakespeare, må man gribe det lidt mere nuanceret an, fortæller Malene Melsen og fortsætter:

- Det interessante er, at resultatet muligvis bliver anderledes end hvis det var en mand, der spillede rollen. En skuespiller trækker altid på sig selv og sine egne erfaringer og det gør jeg jo også, selvom jeg skal spille mand. Hvis jeg skal forføre en kvinde, kan jeg trække på, hvordan jeg selv gerne ville forføres eller bestemt ikke vil forføres. Jeg ved ikke hvordan det er at være mand så jeg må forestille mig hvordan mænd gør og tænker. Det giver en ekstra frihed og god plads til fantasien. På den måde får rollen nogle nuancer, som en mand måske ikke ville have valgt.

14

Uddrag fra manuskriptet

AF WILLIAM SHAKESPEARE
OVERSAT AF NIELS BRUNSE

Første akt, scene 1

Musik. Orsino, hertug af Illyrien, ind sammen med Curio og andre herrer.

Orsino:

Hvis kærlighed kan næres af musik,
så spil; spil, så min sult blir overmæt
og dør af alt for mange herligheder.
Igen, den strofe dér, den faldt så smukt;
den ramte øret som den søde lyd
der ånder i violerne ved bækken,
tar deres duft og bringer vellugt med sig.
Tak, det er nok. Før klang den kønnere.
Åh, elskovs ånd, hvor er du stærk og grådig,
du favner alt og sluger alt, som havet:
alt hvad der er vidunderligt og kostbart
blir ynkeligt og billigt i dets dyb
på ét minut. Så mange drømmesyner
har kærligheden, at den i sig selv
er lunefuld.

Curio:

Vil I på jagt, min hertug?

Orsino:

Hvad skal jeg jage, Curio?

Curio:

Kronvildt.

Orsino:

Og krone hjertets vilde håb med held?
Den første gang jeg så Olivia,
var det som om hun gjorde luften ren;
straks blev mit hjerte til en jaget hjort,

og siden da har alle mine længsler
forfulgt mig som et kobbel glubske hunde.
Valentin ind.
Hvad nu? Hvad sa' hun?

Valentin:

Intet, Eders Nåde,
for jeg fik ikke adgang. Men det svar,
som hendes kammerpige gav mig med,
det lyder: Himlen selv skal ikke kaste
så meget som ét blik på hendes ansigt,
før syv års sommerhede er forbi;
tilsløret som en nonne vil hun gå
og daglig vande sine kammervægge
med tårer, der gør hendes øjne røde;
i dem skal mindet om en elsket bror,
som døde, saltes ned og holdes frisk,
så hendes sorg kan huske det for altid.

Orsino:

Åh, hun der har så fint og rent et hjerte,
at hun vil indfri en så kærlig gæld
til slet og ret en bror, hvor vil hun elske,
når Amors gyldne pil har dræbt den hjord
af andre følelser, der bor i hende;
når sind og hjerte, disse kongetroner,
besættes af én hersker, som har fyldt
al hendes dejlighed og ømhed ud!
Gå I nu foran til de skønne bede,
hvor elskovstanker får så rig en rede.
Alle ud.

Første akt, scene 2

Viola, en kaptajn og nogle søfolk ind.

Viola:

Hvad hedder landet, kære venner?

Kaptajnen:

Illyrien, min frøken.

Viola:

Og hvad skal jeg så i Illyrien?

Min bror er i Elysium.

Måske er han alligevel ikke druknet;
hvad tror I, gode søfolk?

Kaptajnen:

Hvad der er sket, er at I selv blev reddet.

Viola:

Min stakkels bror! Kan det mon ske for ham?

Kaptajnen:

Vel kan det ske, at Jeres håb sker fyldest;
for husk, da vores skib var blevet knust,
og I og disse få, der nu er frelst,
tog fat i vores båd og drev med den,
da så jeg Jeres bror – hans mod og håb
fortalte ham, hvordan det skulle gøres –
snarrådigt surre sig til skibets mast,
der flød på havet; som Arion selv
på ryggen af delfinen så jeg ham
omgås venskabeligt med bølgerne,
til han forsvandt af syne.

Viola:

Her er en guldmønt for de ord.
Min egen redning styrkes til mit håb
om hans; jeg bygger på hvad du har sagt.
Kender du landet her?

Kaptajnen:

Javist, min frøken, jeg er født og båret
tre timers vej herfra, hvor vi nu er.

Viola:

Hvem hersker her?

Kaptajnen:

En hertug af et ædelt navn og sind.

Viola:

Hvad hedder han?

Kaptajnen:

Orsino.

Viola:

Orsino! Jeg har hørt det navn fra far.
Og dengang var han ugift.

Kaptajnen:

Det er han stadig, eller var det stadig
da jeg drog bort, det er en måned siden;
men dengang gik det rygte – for I ved,
hvad stormænd gør, det tisker småfolk om –
at han var bejler til Olivia.

Viola:

Hvem er Olivia?

Kaptajnen:

En dydig frøken, datter af en greve,
som døde sidste år, så hendes bror,
hans søn, var hendes værner og beskytter;
men broren døde også her fornylig,
og i sin kærlighed til ham, det sir man,
har hun nu svoret ikke mer at se
og omgås nogen mand.

Viola:

Åh, gid jeg tjente
den frøken og var skjult for verdens øjne,
indtil den rette tid var inde til
at vise hvem jeg er!

Kaptajnen:

Det blev nok svært, for hun vil ikke
opvartes af nogen, end ikke hertugen.

Viola:

Din væremåde er jo smuk, kaptajn,
og skønt naturen ofte bygger mure
af skønhed om en hæslig indre gift,
så tror jeg gerne om dig, at dit sind
kan indfri hvad dit ydre lægger op til.
Jeg ber dig, og du får en god betaling:
skjul, hvad jeg er, hjælp mig med en forklædning
der passer til den hensigt, jeg har fattet.
Den hertug vil jeg tjene. Præsenter mig
- det får du måske gavn af - for ham selv som

kontratenor. For jeg kan synge for ham
og tale med så stor musikforstand,
at han må se mig som en værdig tjener.
Lad tiden om, hvad mere der skal ske,
men ti med hvad du ved, om jeg må be.

Kaptajnen:

Syng I falset, så vil jeg spille dum.
Gid jeg blir blind, hvis ikke jeg er stum.

Viola:

Jeg takker. Før mig så derhen.
Alle ud.

Fra 1. akt scene 5

Malvolio:

Min frøken, den unge fyr derude sværger på at han vil tale med jer. Jeg sagde at I var syg; han påstod at det vidste han godt, og derfor var han kommet for at tale med jer. Jeg sagde at I sov, og det lod han også til at vide besked med i for-vejen, så derfor var han kommet for at tale med jer. Hvad skal jeg sige til ham, Eders Nåde? Han er pansret mod afslag.

Olivia:

Sig til ham at han ikke får mig i tale.

Malvolio:

Det har han fået at vide; og han siger at han vil blive ståen–de som en stolpe ved Jeres dør, og våge ved Jeres låge, men han vil tale med Jer.

Olivia:

Hvad er han for én?

Malvolio:

En mand.

Olivia:

Hvilken slags mand?

Malvolio:

En højst ubehagelig slags; han vil tale med Jer, hvad enten I vil eller ej.

Olivia:

Hvordan ser han ud, hvor gammel er han?

Malvolio:

Ikke helt gammel nok til at være mand og heller ikke ung nok til at være dreng; som en umoden ærtebælg eller et grønt æble. Det er på halvvejen med ham, mellem dreng og mand. Han ser ganske godt ud, og han taler temmelig gennemtrængende. Man skulle tro han knap nok var tør bag ørerne endnu.

Olivia:

Lad ham komme. Kald min kammerfrøken ind.

Malvolio:

Kammerfrøken, Hendes Nåde kalder.

Ud.

Maria ind.

Olivia:

Giv mig mit slør; kom, sæt det for mit ansigt.

Så hører vi hvad nyt Orsino sender.

Viola ind.

Viola:

Hvem er husets nådige frøken?

Olivia:

Tal til mig; jeg skal svare på hendes vegne. Hvad vil I?

Viola:

Lysende, udsøgte og uovertrufne skønhed - jeg ber Jer fortælle mig om det er husets frøken, for jeg har aldrig set hende. Det ville ærgre mig at spille mine replikker, for ud over at de er så ualmindelig velskrevne, har jeg gjort mig stor umage for at lære dem udenad. Skønne damer, lad mig ikke blive til latter; jeg er meget modtagelig, selv for den mest godmodige spot.

Olivia:

Hvor er I kommet fra, min herre?

Viola:

Jeg kan ikke sige meget mere end jeg har indstuderet, og det spørgsmål falder uden for min rolle. Blide væsen, giv mig bare nogen vished for at I er husets frøken, så jeg kan gå videre i teksten.

Olivia:

Er I skuespiller?

Viola:

Nej, kæreste, klogeste frøken; og dog, ved selve ondskabens kløer, jeg sværger på at jeg ikke er den jeg spiller. Er I husets frøken?

Olivia:

Hvis jeg ikke ejer mig selv med urette, så er jeg.

Viola:

Sandelig, hvis I er det, så ejer I Jer selv med urette; for det som I ejer at give, det ejer I ikke for at holde tilbage. Men det ligger uden for mit hverv. Jeg vil gå videre med min hyldesttale til Jer, og derefter vise Jer hvad der er hjertet i mit budskab.

Olivia:

Kom til sagen; hyldesten får I lov at springe over.

Viola:

Ak nej, jeg har indstuderet den så omhyggeligt, og den er poetisk.

Olivia:

Så er den sikkert desto mere hyklet; jeg ber Jer, behold den for Jer selv. Jeg har hørt at I optrådte uforskammet ved min port, og jeg gav Jer foretræde mere for min nysgerrigheds skyld end for at høre Jer. Hvis I ikke er gal, så gå; hvis I har for–nuftens brug, så fat Jer i korthed. Jeg er ikke selv så månesyg, at jeg kan springe med på så tosset en dialog.

Maria:

Vil I hejse sejl, kære herre? Det er den vej.

Viola:

Nej, gode svabergast, jeg vil ligge for anker her lidt endnu. Kan I ikke formilde den vrede amazone lidt, Eders Nåde? Sig mig hvad I ønsker, jeg er et sendebud.

Olivia:

Så må I bestemt ha et hæsligt budskab at overbringe, siden det kommer med så mange ængstelige omsvøb. Sig hvad I skal.

Viola:

Det angår Jeres ører alene. Jeg bringer ingen krigserklæring, ingen krav om tribut; jeg holder olivengrenen i min hånd; mine ord er lige så fulde af fred som af indhold.

Olivia:

Men I begyndte uforskammet. Hvem er I? Hvad vil I?

Viola:

Den uforskammethed jeg lagde for dagen, den kom af den modtagelse jeg fik. Hvem jeg er, og hvad jeg vil, det er lige så hemmeligt som en jomfrudom; for Jeres ører er det hellig lærdom; for alle andres er det en bespottelse.

Olivia:

Lad os være alene; vi vil høre den hellige lærdom. Maria og tjenerne ud. Godt, min herre, hvad er så Jeres tekst?

Viola:

Yndigste dame -

Olivia:

En trøsterig lærdom, den kan der siges meget om. Hvor findes Jeres tekst?

Viola:

I Orsinos bryst.

Olivia:

I hans bryst? I hvilket kapitel af hans bryst?

Viola:

For nu at blive i stilen, i hans hjerte, kapitel ét.

Olivia:

Åh, det har jeg læst. Det er kætteri. Har I ikke mere at sige?

Viola:

Ædle frøken, lad mig se Jeres ansigt.

Olivia:

Har I noget påbud fra Jeres herre om at forhandle med mit ansigt? Nu går I uden for teksten, men vi vil trække forhængen fra og vise Jer billedet. Hun trækker sløret til side. Se, min herre, sådan så jeg ud på dette tidspunkt. Er det ikke smukt udført?

Viola:

Det er mesterligt gjort, hvis Gud gjorde det alene.

Olivia:

Det er i ægte farver, min herre, lysægte og vejrbe-

standigt.

Viola:

Hvor skønt er farven blandet, rødt og hvidt, talentfuldt påført af naturens hånd. I er den grusomste blandt dem der lever, hvis I lar al den ynde gå i graven og ikke under verden nogen genpart.

Olivia:

Så hårdhjertet vil jeg ikke være, min herre; jeg vil lade udarbejde flere lister over min skønhed. Den skal blive talt op, og hver eneste del af udstyret skal blive specificeret i mit testamente: ...endvidere to læber, nogenlunde røde; endvidere to grå øjne, med låg; endvidere én hals, én hage, og så videre. Er I blevet sendt herhen for at takserer mig?

Viola:

Nu ser jeg hvad I er. I er for stolt; men I er smuk, var I end djævelen selv! Min herre elsker Jer. Den kærlighed fortjente nok sin løn, var I end kronet som højdepunktet af alverdens skønhed.

Olivia:

Fortæl mig så, hvordan han elsker mig.

Viola:

Tilbedende, med frodig tårestrøm, med længselsråb som torden, suk som flammer.

Olivia:

Nej, jeg kan ikke elske Jeres herre. Det ved han jo. Men at han er en god mand, det tror jeg, og jeg ved at han er ædel og rig og i sin ungdoms rene blomst; kendt for sin gavmildhed, sit mod, sin lærdom, tiltalende af krop og skikkelse. Allivel kan jeg ikke elske ham. Det svar sku han for længst ha taget til sig.

Viola:

Hvis jeg var så forelsket som min herre, så glødende, så fuld af lidelse, så død og dog i live, fandt jeg sikkert det afslag ubegribeligt, forkert og meningsløst.

Olivia:

Hvad ville I så gøre?

Viola:

Jeg ville bygge mig en lille hytte af pilegrene her ved Jeres port og kalde på min sjæl i husets indre; belevent skrive længselsfulde sange om kærlighed og synge dem om natten; udråbe Jeres navn i bakkers genlyd, så Ekko, luftens lette sladdersøster, selv råbte på "Olivia"! Ingen steder imellem jord og himmel fik I ro,

før I tog mig til nåde!

Olivia:

Det er muligt.
Af hvilken herkomst er I egentlig?

Viola:

En bedre herkomst end de kår jeg har;
men jeg tør sige, jeg er adelsmand.

Olivia:

Vend hjem til Jeres herre. Jeg kan ikke
gi ham min kærlighed. Og sig, han aldrig
skal sende bud til mig igen - medmindre
han da vil sende Jer, for at fortælle
hvordan han tar det. Mange tak. Farvel.
Køb lidt på mine vegne.

Viola:

Smukke frøken,
behold den pung, budpenge tar jeg ikke.
Min herre, ikke jeg, har brug for gengæld.
Gid elskov gør det hjerte hårdt som flint,
som I vil elske, og gid Jeres glød
blir afvist og foragtet som min herres.
Farvel, grusomme skønhed.
Ud.

Olivia:

"Af hvilken herkomst er I?" - "Af en bedre..."
"Men jeg tør sige, jeg er adelsmand."
Det tør jeg vædde på du er; dit sprog,
dit ansigt, dine lemmer, dine lader,
din ånd - femdobbel er dit adelsmærke.
Nej, vent nu! Vent! Hvis tjeneren var herre -
Men dog! Kan man så hurtigt blive smittet?
Jeg tror, den unge mands fuldkommenhed
umærkeligt har listet sig herind
i mine øjne. Nå, så er det sådan.
Malvolio!

Malvolio:

Til tjeneste, min frøken.

Olivia:

Løb efter ham, det frække sendebud,
der kom fra greven. Han har glemt den ring,
han lod den ligge, meget mod min vilje.
Sig, at jeg ikke tar den. Og hans herre
skal intet håbe, for mit svar er nej.
Hvis ungersvenden kommer her i morgen,
skal jeg begrunde det. Skynd dig, Malvolio!

Malvolio:

Det skal jeg, frøken.
Ud.

Olivia:

Hvad gør jeg dog? Nu falder det mig ind,
at mine øjne har forledt mit sind.
Kom, skæbne, vis din magt: ske, hvad der vil.
Vi afgør ikke selv, hvad der må til.
Ud.

Uddrag fra manuskriptet på engelsk

AF WILLIAM SHAKESPEARE

ACT I

SCENE I.

DUKE ORSINO's palace.

Enter DUKE ORSINO, CURIO, and other Lords; Musicians attending

DUKE ORSINO

If music be the food of love, play on;
Give me excess of it, that, surfeiting,
The appetite may sicken, and so die.
That strain again! it had a dying fall:
O, it came o'er my ear like the sweet sound,
That breathes upon a bank of violets,
Stealing and giving odour! Enough; no more:
'Tis not so sweet now as it was before.
O spirit of love! how quick and fresh art thou,
That, notwithstanding thy capacity
Receiveth as the sea, nought enters there,
Of what validity and pitch soe'er,
But falls into abatement and low price,
Even in a minute: so full of shapes is fancy
That it alone is high fantastical.

CURIO

Will you go hunt, my lord?

DUKE ORSINO

What, Curio?

CURIO

The hart.

DUKE ORSINO

Why, so I do, the noblest that I have:
O, when mine eyes did see Olivia first,
Methought she purged the air of pestilence!
That instant was I turn'd into a hart;

And my desires, like fell and cruel hounds,
E'er since pursue me.

Enter VALENTINE

How now! what news from her?

VALENTINE

So please my lord, I might not be admitted;
But from her handmaid do return this answer:
The element itself, till seven years' heat,
Shall not behold her face at ample view;
But, like a cloistress, she will veiled walk
And water once a day her chamber round
With eye-offending brine: all this to season
A brother's dead love, which she would keep fresh
And lasting in her sad remembrance.

DUKE ORSINO

O, she that hath a heart of that fine frame
To pay this debt of love but to a brother,
How will she love, when the rich golden shaft
Hath kill'd the flock of all affections else
That live in her; when liver, brain and heart,
These sovereign thrones, are all supplied, and fill'd
Her sweet perfections with one self king!
Away before me to sweet beds of flowers:
Love-thoughts lie rich when canopied with bowers.
Exeunt

SCENE II.

The sea-coast.

Enter VIOLA, a Captain, and Sailors

VIOLA

What country, friends, is this?

Captain

This is Illyria, lady.

VIOLA

And what should I do in Illyria?

My brother he is in Elysium.

Perchance he is not drown'd: what think you, sail-
ors?

Captain

It is perchance that you yourself were saved.

VIOLA

O my poor brother! and so perchance may he be.

Captain

True, madam: and, to comfort you with chance,
Assure yourself, after our ship did split,
When you and those poor number saved with you
Hung on our driving boat, I saw your brother,
Most provident in peril, bind himself,
Courage and hope both teaching him the practise,
To a strong mast that lived upon the sea;
Where, like Arion on the dolphin's back,
I saw him hold acquaintance with the waves
So long as I could see.

VIOLA

For saying so, there's gold:
Mine own escape unfoldeth to my hope,
Whereto thy speech serves for authority,
The like of him. Know'st thou this country?

Captain

Ay, madam, well; for I was bred and born
Not three hours' travel from this very place.

VIOLA

Who governs here?

Captain

A noble duke, in nature as in name.

VIOLA

What is the name?

Captain

Orsino.

VIOLA

Orsino! I have heard my father name him:
He was a bachelor then.

Captain

And so is now, or was so very late;
For but a month ago I went from hence,
And then 'twas fresh in murmur,--as, you know,
What great ones do the less will prattle of,--
That he did seek the love of fair Olivia.

VIOLA

What's she?

Captain

A virtuous maid, the daughter of a count
That died some twelvemonth since, then leaving her
In the protection of his son, her brother,
Who shortly also died: for whose dear love,
They say, she hath abjured the company
And sight of men.

VIOLA

O that I served that lady
And might not be delivered to the world,
Till I had made mine own occasion mellow,
What my estate is!

Captain

That were hard to compass;
Because she will admit no kind of suit,
No, not the duke's.

VIOLA

There is a fair behavior in thee, captain;
And though that nature with a beauteous wall
Doth oft close in pollution, yet of thee
I will believe thou hast a mind that suits
With this thy fair and outward character.
I prithee, and I'll pay thee bounteously,
Conceal me what I am, and be my aid
For such disguise as haply shall become
The form of my intent. I'll serve this duke:
Thou shalt present me as an eunuch to him:
It may be worth thy pains; for I can sing
And speak to him in many sorts of music
That will allow me very worth his service.
What else may hap to time I will commit;
Only shape thou thy silence to my wit.

Captain

Be you his eunuch, and your mute I'll be:
When my tongue blabs, then let mine eyes not see.

VIOLA

I thank thee: lead me on.

Uddrag fra 1. akt scene 5

MALVOLIO

Madam, yond young fellow swears he will speak
with
you. I told him you were sick; he takes on him to
understand so much, and therefore comes to speak
with you. I told him you were asleep; he seems to
have a foreknowledge of that too, and therefore
comes to speak with you. What is to be said to him,
lady? he's fortified against any denial.

OLIVIA

Tell him he shall not speak with me.

MALVOLIO

Has been told so; and he says, he'll stand at your
door like a sheriff's post, and be the supporter to
a bench, but he'll speak with you.

OLIVIA

What kind o' man is he?

MALVOLIO

Why, of mankind.

OLIVIA

What manner of man?

MALVOLIO

Of very ill manner; he'll speak with you, will you or
no.

OLIVIA

Of what personage and years is he?

MALVOLIO

Not yet old enough for a man, nor young enough for
a boy; as a squash is before 'tis a peascod, or a
cooling when 'tis almost an apple: 'tis with him
in standing water, between boy and man. He is very
well-favoured and he speaks very shrewishly; one
would think his mother's milk were scarce out of
him.

OLIVIA

Let him approach: call in my gentlewoman.

MALVOLIO

Gentlewoman, my lady calls.

Exit

Re-enter MARIA

OLIVIA

Give me my veil: come, throw it o'er my face.

We'll once more hear Orsino's embassy.

Enter VIOLA, and Attendants

VIOLA

The honourable lady of the house, which is she?

OLIVIA

Speak to me; I shall answer for her.

Your will?

VIOLA

Most radiant, exquisite and unmatchable beauty,--I pray you, tell me if this be the lady of the house, for I never saw her: I would be loath to cast away my speech, for besides that it is excellently well penned, I have taken great pains to con it. Good beauties, let me sustain no scorn; I am very comptible, even to the least sinister usage.

OLIVIA

Whence came you, sir?

VIOLA

I can say little more than I have studied, and that question's out of my part. Good gentle one, give me modest assurance if you be the lady of the house, that I may proceed in my speech.

OLIVIA

Are you a comedian?

VIOLA

No, my profound heart: and yet, by the very fangs of malice I swear, I am not that I play. Are you the lady of the house?

OLIVIA

If I do not usurp myself, I am.

VIOLA

Most certain, if you are she, you do usurp yourself; for what is yours to bestow is not yours to reserve. But this is from my commission: I will on with my speech in your praise, and then show you the heart of my message.

OLIVIA

Come to what is important in't: I forgive you the praise.

VIOLA

Alas, I took great pains to study it, and 'tis poetical.

OLIVIA

It is the more like to be feigned: I pray you, keep it in. I heard you were saucy at my gates, and allowed your approach rather to wonder at you than to hear you. If you be not mad, be gone; if you have reason, be brief: 'tis not that time of moon with me to make one in so skipping a dialogue.

MARIA

Will you hoist sail, sir? here lies your way.

VIOLA

No, good swabber; I am to hull here a little longer. Some mollification for your giant, sweet lady. Tell me your mind: I am a messenger.

OLIVIA

Sure, you have some hideous matter to deliver, when the courtesy of it is so fearful. Speak your office.

VIOLA

It alone concerns your ear. I bring no overture of war, no taxation of homage: I hold the olive in my hand; my words are as fun of peace as matter.

OLIVIA

Yet you began rudely. What are you? what would you?

VIOLA

The rudeness that hath appeared in me have I learned from my entertainment. What I am, and what I would, are as secret as maidenhead; to your ears, divinity, to any other's, profanation.

OLIVIA

Give us the place alone: we will hear this divinity.

Exeunt MARIA and Attendants

Now, sir, what is your text?

VIOLA

Most sweet lady,--

OLIVIA

A comfortable doctrine, and much may be said of it.
Where lies your text?

VIOLA

In Orsino's bosom.

OLIVIA

In his bosom! In what chapter of his bosom?

VIOLA

To answer by the method, in the first of his heart.

OLIVIA

O, I have read it: it is heresy. Have you no more to say?

VIOLA

Good madam, let me see your face.

OLIVIA

Have you any commission from your lord to negotiate with my face? You are now out of your text: but we will draw the curtain and show you the picture. Look you, sir, such a one I was this present: is't not well done?
Unveiling

VIOLA

Excellently done, if God did all.

OLIVIA

'Tis in grain, sir; 'twill endure wind and weather.

VIOLA

'Tis beauty truly blent, whose red and white Nature's own sweet and cunning hand laid on: Lady, you are the cruell'st she alive, If you will lead these graces to the grave And leave the world no copy.

OLIVIA

O, sir, I will not be so hard-hearted; I will give out divers schedules of my beauty: it shall be inventoried, and every particle and utensil labelled to my will: as, item, two lips, indifferent red; item, two grey eyes, with lids to them; item, one neck, one chin, and so forth. Were you sent hither to praise me?

VIOLA

I see you what you are, you are too proud;
But, if you were the devil, you are fair.
My lord and master loves you: O, such love
Could be but recompensed, though you were
crown'd
The nonpareil of beauty!

OLIVIA

How does he love me?

VIOLA

With adorations, fertile tears,
With groans that thunder love, with sighs of fire.

OLIVIA

Your lord does know my mind; I cannot love him:
Yet I suppose him virtuous, know him noble,
Of great estate, of fresh and stainless youth;
In voices well divulged, free, learn'd and valiant;
And in dimension and the shape of nature
A gracious person: but yet I cannot love him;
He might have took his answer long ago.

VIOLA

If I did love you in my master's flame,
With such a suffering, such a deadly life,
In your denial I would find no sense;
I would not understand it.

OLIVIA

Why, what would you?

VIOLA

Make me a willow cabin at your gate,
And call upon my soul within the house;
Write loyal cantons of contemned love
And sing them loud even in the dead of night;
Halloo your name to the reverberate hills
And make the babbling gossip of the air
Cry out 'Olivia!' O, You should not rest
Between the elements of air and earth,
But you should pity me!

OLIVIA

You might do much.
What is your parentage?

VIOLA

Above my fortunes, yet my state is well:
I am a gentleman.

OLIVIA

Get you to your lord;
I cannot love him: let him send no more;
Unless, perchance, you come to me again,
To tell me how he takes it. Fare you well:
I thank you for your pains: spend this for me.

VIOLA

I am no fee'd post, lady; keep your purse:
My master, not myself, lacks recompense.
Love make his heart of flint that you shall love;
And let your fervor, like my master's, be
Placed in contempt! Farewell, fair cruelty.
Exit

OLIVIA

'What is your parentage?'
'Above my fortunes, yet my state is well:
I am a gentleman.' I'll be sworn thou art;
Thy tongue, thy face, thy limbs, actions and spirit,
Do give thee five-fold blazon: not too fast:
soft, soft!
Unless the master were the man. How now!
Even so quickly may one catch the plague?
Methinks I feel this youth's perfections
With an invisible and subtle stealth
To creep in at mine eyes. Well, let it be.
What ho, Malvolio!
Re-enter MALVOLIO

MALVOLIO

Here, madam, at your service.

OLIVIA

Run after that same peevish messenger,
The county's man: he left this ring behind him,
Would I or not: tell him I'll none of it.
Desire him not to flatter with his lord,
Nor hold him up with hopes; I am not for him:
If that the youth will come this way to-morrow,
I'll give him reasons for't: hie thee, Malvolio.

MALVOLIO

Madam, I will.
Exit

OLIVIA

I do I know not what, and fear to find
Mine eye too great a flatterer for my mind.
Fate, show thy force: ourselves we do not owe;
What is decreed must be, and be this so.
Exit

OPGAVER

- Læs uddragene både før og efter du ser forestillingen.

Var scenerne meget anderledes, end du havde forestillet dig?

Hvilke ting var anderledes? Hvilke lignede?

- Prøv at læse teksten op, evt. sammen med dine klassekammerater, sådan at I læser hver jeres rolle.
- Prøv at spille scenerne. Tænk over hvad din karakter vil fortælle med hver enkelt replik og forsøg dig med din egen fortolkning af hvordan den skal fremføres.

16

Forestillingsanalyse

Indtryk

Hvad var din første reaktion på forestillingen?

(For eksempel: Hvad havde du forventet? Hvordan reagerede du? Hvordan reagerede publikum? Var der noget, der overraskede dig? Hvad husker du bedst?)

Historien

Fortæl kort om handlingen. Hvad er de vigtigste elementer i historien?

Scenografi (scene, kostumer og rekvisitter)

Hvordan så scenen og kostumerne ud?

Læg for eksempel mærke til: Hvor foregår stykket? Hvordan er forholdet mellem tilskuer og sceneområde? Hvordan hjælper stykket med at markere historiens lokaliteter? Hvilke valg er der taget med hensyn til farvevalg, former og opbygning af scenen? Beskriv stilen i kostumerne. Vælg eventuelt et enkelt kostume ud og beskriv det nærmere.

Spillestil (hvordan spiller skuespillerne?)

For eksempel: Beskriv spillestilen (for eksempel naturalistisk, cirkusagtig, mimisk, teatralisk)

Hvordan understregede skuespillerne deres rolles karakter? Hvordan blev figurerens indbyrdes forhold skildret? Hvordan var kropssprog, stemmebrug, gestik, mimik? Lagde du mærke til skuespillere, der brugte en særlig teknik? Var der en skuespiller, der gjorde særligt stort indtryk på dig?

Musik, lys og andre effekter

Læg for eksempel mærke til: Hvordan er musik, lyd og lys i forestillingen? Hvordan bidrager de hver især til at fortælle historien/skabe stemning/uhygge? Hvilke særlige lys- og lydeffekter blev brugt? Lagde du mærke til nogle specialeffekter? Hvordan virkede de?

Styring og tempo

Hvordan blev fortællingen styret? (For eksempel: Hvilke dele af forestillingen greb mest/mindst din opmærksomhed? Hvorfor? Hvordan var forestillingens tempo? Hvordan fungerede teknikken? Hvordan var de forskellige sceneskift og entréer?)

Fortolkning

Hvilken mening/budskab får du ud af stykket?

(For eksempel: Blev dit førstehåndsindtryk forandret? Hvad fik stykket dig til at tænke mest over efterfølgende? Forestillingen er en teaterversion af en allerede kendt film og bog, tilfører teaterversionen noget nyt? Sammenlign evt. forskellige mediers fortolkning af historien. Hvis du havde været instruktør, ville du så have gjort noget anderledes?)

17

Skriv din egen anmeldelse

At skrive en anmeldelse af en forestilling kan være en god måde at øve sig i at være opmærksom og reflekterende i sin måde at opleve teaterforestillingen på. Arbejd med genren og brug forløbet til både at opleve opmærksomt, fordøje oplevelsen og øve sig i at præsentere sin oplevelse skriftligt.

Mens du ser forestillingen, så gør dig nogle tanker om, at du skal anmelde forestillingen efterfølgende. Observer, så du kan fortælle bagefter.
“En anmeldelse er en personlig, faglig, vurderende refleksion over et værk”.

Anmeldelsens fire uundværlige elementer er grundlæggende ens for alle slags anmeldelser.
Beskrivelse / Fortolkning / Perspektivering / Vurdering

Beskrivelse: Fortæl om forestillingen, så dem du skriver til, kan forestille sig den uden at være der. Hvad er det for en forestilling? Hvem har lavet den? Hvem er med? Hvad foregår der? Hvad handler det om? Prøv at være medsansende, visuel og auditiv: Hvordan lyder det, hvilke farver har det? Hvilke stemninger mærker man som publikum? Hvad handler den om?

Fortolkning: Hvordan fortolker du det? Hvad synes du det handler om? Hvad får forestillingen dig til at tænke på; paralleller og associationer?

Perspektivering: Hvilke paralleller synes du, man kan drage til omverdenen, samfundet eller anden kunstarter? Eller til dit eget liv?

Vurdering: Hvordan synes du forestillingen lykkes? Ud fra hvilke parametre vurderer du, som du gør. Vær fair, ordentlig og konstruktiv.

Afsnittet bygger på bogen ”Begejstring og brutalitet - en guide til anmelderens rolle” (2012) af anmelder mm. Anne Middelboe Christensen. I bogen kan du læse meget mere om anmeldelsens grundprincipper og indhold. Om anmelderens tjeklister, anmeldelsens temperamenter, anmeldertyper, tilpasning til læseren med mere. Bogen er udgivet på Informations Forlag i 2012.

OPGAVER

Skriv din egen anmeldelse af Helligtrekongersaften

- Beskriv forestillingen og overvej, hvor meget du vil inddrage dig selv i beskrivelsen af oplevelsen.
- Fortolk forestillingen: Hvilke greb er der taget og hvorfor?
- Perspektivér forestillingen i forhold til det samfund, vi lever i og andet teater, du har set.
- Vurdér forestillingen: Hvordan fungerer den? Hvad fungerer bedst? Osv.
- Find anmeldelser fra forskellige aviser og se på, hvordan de er opbygget
- Find ud af, hvordan din egen anmeldelse skal være.

18

Brug Odense Teater i undervisningen

UNDERVISNINGSMATERIALER

Vi producerer undervisningsmateriale til fem af sæsonens forestillinger. Find materialerne på odenseteater.dk/skoler under undervisningsmaterialer. Du kan finde materialer til:

Den store Gatsby
Den mystiske sag om hunden i natten
Snefald
Skønheden og Udyret
Helligtrekongersaften

REFUSION

BILLETREFUSION

Alle grundskoler, også privat- og friskoler, i Odense kan søge om at få refunderet 50% af deres billetudgifter. Du søger, når du reserverer dine billetter.

TRANSPORTREFUSION

Alle skoler eller uddannelsesinstitutioner kan søge om at få dækket 50% af skolens transportudgifter udover en egenbetaling på 15 kr. pr. elev. Midlerne søges hos Odense Teater. Læs nærmere på odenseteater.dk under menupunktet skoler > Refusion.

ARRANGEMENTER I FORBINDELSE MED TEATERBESØGET

MØD EN SKUESPILLER

Hvordan arbejder en skuespiller?

Hvordan har arbejdet med den aktuelle forestilling været?

Mød en af de medvirkende skuespillere før eller efter forestillingen. Hør om arbejdet med forestillingen og om at være skuespiller. Mødet er tænkt som en dialog, så det er vigtigt at du og dine elever har forberedt spørgsmål. Det er en fordel at have læst om stykket og eventuelt arbejdet med undervisningsmaterialet. Skuespillermøderne er gratis.

For booking af skuespillermøder kontakt
Line Hede Simonsen på line@odenseteater.dk

RUNDVISNINGER

Hvordan bliver et teaterstykke til? Hvem arbejder på et teater? Hvor prøver skuespillerne? Og hvem syr kostumerne? Kom med bag tæppet på Odense Teater på en rundvisning. Rundvisninger er gratis, hvis I skal i teatret, ellers koster de 300 kr.

For booking af rundvisning kontakt
Peter Whitmarsh på rundvisning@odenseteater.dk